

He eivät puhu siitä

Sillaihan se vanha kansa sanoo, että jos syntyy paljon poikia, niin sota on lähellä. Linda livauttaa lauseen kevyesti uuniperunahaarukallisten välistä. Hetken hermostunut hiljaisuus. Sitten he jatkavat, kuin lausetta ei olisi koskaan sanottukaan.

Vaikka sodanpelko on istutettu suomalaisiin alakoulun limaisen nakkikastikkeen joukossa, he eivät tiedä, miten siihen pitäisi suhtautua nyt, kun sille alkaa ensimmäistä kertaa olla ehkä aihetta. Siksi he heittävät vitsejä, jotka eivät ole oikeasti vitsejä. Ne ovat uimakoulun värikkäitä renkaita, jotka he heittävät veteen, jotta heidän ystävänsä voisivat sukeltaa ja napata ne. Mutta tähän altaaseen kukaan ei vielä uskalla tai osaa sukeltaa.

He olivat juuri jutelleet siitä, miten monet heidän läheisensä ovat saaneet viimeisen vuoden aikana poikavauvoja. Vaikka Suomen syntyvyysongelmaa on jauhettu median hampaissa kuin suosikkipurukumia, heidän kuplassaan sikiämishommiin on ryhdytty urakalla. Ja ultraäänikuviin on tallentunut huomattavat määrät pikkuruisia dickpickejä.

Tulevia sotilaita. Tai ehkä eivät ehdi sotilaiksi. Tulevia sotalapsia mahdollisesti. Mutta se on vielä todella epävarmaa. Niin epävarmaa, ettei siitä kannata puhua.

Tämä on Nooran toinen vauvavuosi. Hän viettää sitä Annan ja Lindan kanssa muskarissa, kauppakeskusten imetyshuoneissa, äiti-vauva-pilateksessa, kuppiloissa ja vaunulenkeillä. Mukanaan hänen Marttansa, Annan Väinö ja Lindan Eino. Perjantaisin myös hänen esikoisensa, 3-vuotias Veikko.

Me saatiin neuvolasta lupa alkaa istuttaa Väinöä pieniä hetkiä. Einon lemppari on tää pikkukalastajanherkku, mutta siis tää haisee ihan vanhaksi menneelle kissanruoalle. Ihanat

nallepöksyt, mistä ostit? Käytättekö vauvalla ulkona kenkiä, kun eihän nää vielä kävele? Meillä herättiin viime yönä tunnin välein, mitkähän hulinat nää nyt on... Joo kotona ollessa tulee syötyä suklaata ihan koko ajan! Se oli ihan kauhee tilanne, kun siis onhan mulla hänelle vaihtovaatteet mukana, mutta kun sitä kakkaa oli myös kaikkialla mun vaatteilla, eikä mulla itselleni tietenkään mitään ollut. Martta nukahtaa edelleen parhaiten tissille, niin täytyy varmaan jotain unikoulua aloitella, mutta katsoo nyt, milloin jaksaa.

He puhuvat vauvoista jatkuvasti. Arkisia asioita ja ongelmia, jotka ovat siitä maailmasta, josta he haluavat pitää kiinni. Lauseita, joiden avulla he maadoittavat itsensä tähän hetkeen ja pitävät etäisyyttä tulevaisuudesta, jonka epävarmuutta he eivät ole valmiita käsittelemään.

On keskipäivä. He istuvat kuppilan pöydässä mehevät uuniperunat edessään, pilatestuokio takanaan. Vaunuista kuuluu vain kauppakeskuksen hälyyn hukkuvaa tuhinaa, kunnes Eino herää ja itku alkaa. *Hän taisi kuulla, että mulla on ruokaa lautasella.* Eino pääsee riemastuneesti hymyillen huseeraamaan äidin syliin ja maistelemaan lautasliinaa.

Mä haluaisin kokeilla Veikon kanssa perhepartiota. Noora näkee mielessään nuotiolla käristyvät tikkupullat ja Veikon innostuksesta kiiltävät silmät. *Hei toihan on kiva! Ja onhan se ihan hyödyllistä osata niitä erätaitoja, jos tässä kohta ollaan sodassa.* Anna heittää värikkään renkaan altaaseen keveällä otteella, puolivahingossa. *Joo mun sisko on harrastanut partiota pitkään. Niillä oli kaikkia niitä kivoja leirejä ja se pääsi kerran johonkin Slovakiaankin vai olikohan se Slovenia, no kuitenkin.* Rengas saa omia aikojaan upota pohjaan.

Kukaan ei ollut osannut kertoa heille, mitä epävarmuus tekee ajalle. Tuulet ovat kantaneet mukanaan uhkaa pieninä pisaroina, jotka keräävät kosteutta kotien seiniin, valuvat lehtien otsikoihin ja vesittävät poliitikkojen puheita. Vaikka kosteus on kaikkialla, he eivät keskustelee siitä. Ja mahdollinen rankkasade tulee joka tapauksessa sitten yhtäkkiä ja yllätyksenä. Jos tulee. Voihan se olla, ettei tulekaan, ja ajan kuluessa aurinko kuivaa maiseman. *Kun eihän sitä tiedä, niin ehkä ei kannata vielä myöskään liikaa huolestua.* Ei kannata ei. Lopettakaa huolestuminen.

Toni aina pesee tummaa ja vaaleeta pyykkiä sekaisin, koska sen mielestä sillä ei oo mitään väliä. Ja sit meidän vaaleet vaatteet näyttää semmosilta kulahtaneilta, eikä ne sävyt oo kirkkaita. Ja Toni väittää, että se ei muka huomaa eroa. Lindan kulmakarvat nousevat

epäuskoisesti tarinan edetessä ja äänessä on naureskelevaa tuohtumusta. Se on se sävy, jolla he puhuvat aviomiesten kelvottomista ja hassuista toimintatavoista. *Joo mähän en anna Henkan pestä meillä pyykkiä, koska sit se on just tommosta. Henkka saa sit taas täyttää tiskikoneen, kun se on sille jotenkin niin tärkeä, että miten päin jotkut murokulhot sinne laitetaan.* Nooran kulmakarvat löytävät saman otsaa rypyttävän korkeuden. Voi niitä hupsuja miehiä.

Nooran pöydällä lojuneen puhelimen näytölle pingahtaa ilmoitus. Joku suurvaltojen poliitikko on taas tehnyt jotain, joka saattaa vaikuttaa meihin tai sitten ei, joten siitä pitää tuohtua tai sitten ei. *No huhhuh. Tämmöstä taas.* Noora näyttää ruutua muille. Jälleen yksi värikäs rengas. *No niinpä niin. Mä säädin just puhelimesta, että saan lukea Hesaria vain 15 minuuttia päivässä. Vartti on hyvä, kun siinä saa tietää, missä mennään, mutta ei ehdi sillai uppoutua.* Noora pyyhkäisee ilmoituksen pois näytöltä. Rengas vajoaa. Uutisvirta ei ole enää kevyesti soljuva keväinen puro, vaan ennemminkin tahmea ja upottava suo, eivätkä he halua hukkoa.

No mut hei nyt mun pitää oikeesti mennä! Oisko keskiviikkona vaikka joku museo? Univelka-aivoilla on aina yhtä jännittävää etsiä autoa parkkihallista. Pian Volvo kuitenkin starttaa ja Nooran vuosia sitten laatima soittolista alkaa helliä tajuntaa. Iidesjärven kohdalla kaiuttimissa Vuokko Hovatta pyytää hiljaisia vuosia päättymään. *Hän on siinä, rakkaani elää. Vangiksi silti aina jää.* Noora vaihtaa kappaletta. Juuri nyt hän ei voi kuunnella sitä. Ei kestä kuunnella. Vaikka sekin on kai turhaa, kun ei ole mitään hätää. Mieluummin hän kuitenkin kuuntelee rallatusta, jossa *Ville on limanuljaska*, mutta *kyllä täällä tarkenee*. Eikä hän ole koskaan pysähtynyt pohtimaan, mistä siinä oikeasti lauletaan.

Noora kaartaa auton parkkipaikalle. Jollain taikavoimalla hänen onnistuu siirtää Martta nukkuvana kaukalosta vaunuihin. Hän lähtee kävellen päiväkodille, koska matka on lyhyt, eikä hän jaksata taistella Veikkaa turvaistuimen vöihin. Kävellessään hän tuijottelee värikkäitä omakotitaloja ja paljaita pensasaitoja, jotka rajaavat maa-alueita, jotka joku omistaa. Hän antaa mielensä haahuilla ja se ottaa tästä vapaudesta kaiken irti. *Onneksi Henkka on lääkäri, niin sitä ei pistettäisi etulinjaan. Lähetettäisiinköhän lapsia tässäkin sodassa Ruotsiin vai onkohan se mennyt elämään? Mä en pystyisi elämään ilman lapsia, mä lähtisin niiden mukaan. Kyllä mulle löytyisi töitä Ruotsistakin. Jos sota tulee, pitääkö meidän maksaa silti asuntolainaa? Saako lainan anteeksi, jos talo pommitetaan? Meillä on suvun mökki, jonne*

voitaisiin paeta tarvittaessa. Henkan sisko kävi nuorena armeijan – tuleeko niiden lapset meille, jos ne joutuu molemmat rintamalle? Hän ei ikinä myöntäisi pohtineensa mitään näin konkreettista. Koska eihän näitä vielä kannata murehtia. Kun kaikki on niin epävarmaa.

Kahdeksan sentin loskakerros jarruttaa virkeänä killittävän Martan vaunuja, joita Noora työntää hikisenä kotia kohti. Olisi ehkä sittenkin pitänyt tehdä päiväkotimatka autolla. Veikko loikkii, läiskyttää, lätsyyttää, kaikkea muuta kuin kävelee. *No niin kulta tuuhan nyt!* Ylikiitävä hävittäjä täyttää taivaan humisevalla äänellään. *Äiti tosta lentokoneesta pääsee kyllä tosi kova ääni!* Se on päivän kolmas hävittäjä. Mutta täytyyhän niiden harjoitella. Aina ne on harjoitelleet. Nyt vaan ehkä vähän useammin. Tai ehkä se on kuvitelmaa. Ei ehkä yhtään useammin. Ei siinä varmaan ole mitään erityistä. Ainahan ne on harjoitelleet.

Noora kaataa vettä paistinpannulle soijarouheen, valkosipulin ja kasvisliemikuution sekaan. Soijabolognese on se helppo ja nopea arkiruoka, joka varmasti maistuu kaikille. Tomaattimurskaa kaivaessaan Nooran silmä osuu kaapin perälle kasattuihin kalasäilykkeisiin. *Mä ostin meille hätävarat, kun tuli se uusi ohje. Mutta siis ihan jotain purkkimuikkua vaan, mikä voidaan käyttää tyyliin pitsan täytteenä. Kun niitä nyt voi muutenkin tarvita, jos tulis vaikka sähkökatko tai mitä vaan.* Hän oli kokenut tarvetta selittää ostoksiaan Henkalle, vaikka Henkka ei ollut kysynyt mitään. Että eihän hän mihinkään kovin pahaan varaudu. Ihan muuten vaan.

Päivällisellä Henkka kertoo hyvinvointialueen uusista säästötavoitteista raastaessaan parmesania pastan päälle. Aikuisten jutut käyvät Veikolle tylsiksi. *Äiti ja isi, niin päikyssä, kuunnelkaa, niin Aatos sanoi, että että että, niin kuunnelkaa, että että jotkut pahat niin haluaa paha Suomelle.* Veikko ei ymmärrä sanojensa sisältöä, mutta oli päivällä huomannut hoitajien vaikeista ilmeistä sen olevan jotain merkityksellistä, ja haluaa kokeilla, toimiiko sama temppu myös kotona. *Ai jaa. No ei kai sentään... Otapa nyt hei sitä ruokaa.* Vastaus on huono, mutta he eivät keksi muuta.

Päivällisen jälkeen Noora makaa sohvalla ja katselee, miten Henkka ja Veikko esittelevät Martalle 90-luvun ihmettä, laavalamppua. Sen punaiset ja keltaiset kuplat liehuvat liilassa liejussa maagisesti. Haltioitunutta Marttaa naurattaa, ja Veikkoa naurattaa, koska Marttaa naurattaa, ja Henkkaa naurattaa, koska lapsia naurattaa. Ja Nooran keuhkot vetävät hitaasti sisäänsä celsiuksiaan lämpimämpää ilmaa ja silmät kostuvat, kun hän katsoo, miten heitä naurattaa. Hän on saanut elämältä kaiken.

Lähetäänpä sitten saunaan. Martta ilmakylpyilee lattialle asetetulla hoitoalustalla ja tuijottelee Veikkoa, joka “pesee” saunan ovea kylpyvaahdolla. Vanhemmat nauttivat muutaman minuutin yhteisestä saunahetkestä ennen kuin toisen täytyy taas singahtaa auttamaan jompaa kumpaa lasta. Olikos meillä toisillemme henkivakuutukset? Ajatus nousee Nooran mieleen yhtäkkiä kiukaan kivien seasta. On meillä jotkut, mutta en kyllä yhtään muista, kuinka isot. Henkka rapsuttaa irtoihoa karvaisista nilkoistaan. Pitää muistaa tarkistaa.

Saunan jälkeen osittain hellalle kiehunut mannapuuro maistuu taivaalliselta. *Monilla kasvinsyöjädinosaureilla oli suojanaan panssari tai piikkejä.* Noora ei ole ihan varma, miksi suostui dinotietokirja-artikulaatioharjoitukseen iltapalapöydässä. Hänen lemppareitaan ovat muun muassa Aepyornithomimus, Euoplocpehalus ja Pachycephalosaurus. *Niin äiti kato tolla on tommosia piikkejä selässä, että että kun kun sitten sitä ei voi kukaan muu kuolluttaa!* Yleensä Noora korjaa Veikon puheesta itsekeksityt verbit ja väärinkäytetyt sijamuodot. Hänen aivonsa tarttuvat automaattisesti kuolluttaa-termiin, mutta toimintoketju pysähtyy ennen äänihuulia. Tarvitseeko kolmevuotiaan todella tietää oikeaoppinen termi “tappaa”? Että ankylosauruksella on selässä kivennäköisiä murikoita, jotta sen terävähampaiset viholliset eivät voisi murskata sitä suurilla leuoillaan? Kyllä elämä sen sitten joskus opettaa, mitä vanhemmat eivät osanneet.

Veikko saa avata hammastahnatuubin ihan itse, ja se on hänelle mahdottoman tärkeää. *Äiti kerro se, missä on ruotsalainen.* Noora katuu päivää, jolloin hammaspesun yhteydessä kertoi Veikolle ensimmäisen kerran suomalainen-ruotsalainen-norjalainen-vitsin. Sen, jossa he menevät kummitustaloon ja pelästyvät, kun pimeästä kuuluu *1, 2, 3 ja nyt minä syön sinut.* Ja loppuhuipentumana suomalainen kurkistaa kaappiin, jossa apina puhuu banaanille. Vitsi kutittaa Veikon huumorintajua kerta toisensa jälkeen. Eikä Noora ehkä kadu sittenkään.

Aikuisetkin pelkää? Veikko tuijottaa Nooraa pehmoleluvuoren seasta silmät suurina. *Joo, aikuisetkin pelkää. Ei enää mörköjä, mutta muita juttuja.* Noora jatkaa lausetta mielessään viime aikojen uutisotsikoilla. Niillä, jotka ovat kiertyneet hänen rintansa ympärille ja puristavat kuin rautalanka. *Niin, esimerkiksi sitä, että lyö sormeen vasaralla.* Veikko hymyilee tyytyväisenä oivalluksestaan. *Joo, esimerkiksi sitä. Hyvää yötä äidin oma Veikko. Äiti, isi ja Martta rakastaa sua.*

Lasten nukahdettua he rojahtavat sohvalle. Henkka puskee päätänsä Nooran reittä vasten velmuillen, ja asettaa sen sitten hänen syliinsä lepäämään. Noora silittää sileää kaistaletta Henkan korvan takana. *Mä tarviin sua.* Henkka nostaa katseensa ja suuntaa sen Nooran silmiin. Hän etsii sormillaan Nooraa käden ja puristaa sitä lempeän määrätietoisesti. *Mäkin sua.* Tänä iltana he eivät avaa telkkaria.

Yöllä imettäessään Noora miettii sitä kaikkea. Perhettä, elämää, rakkautta, onnea, pelkoa. Hän tulee päätökseen. Hänen on pakko kysyä.

Seuraavana aamuna Veikon jo leikkiessä päiväkodissa ja Martan nukkuessa vaunuissa pihalla, Noora soittaa mummalle. *Moikka, se on Noora tässä. Kiitos ihan hyvää. Lasten kanssa kaikkea puuhataan. Kotona on kiva olla, ei oo vielä mikään kiire töihin. Mitäs sinne? Ai jaa, no voi että. Onneksi ei kuitenkaan käynyt pahemmin! No mutta sehän on hyvä.* Hänen sydämensä yrittää kiivaalla sykkeellään auttaa häntä avaamaan suunsa ja sanomaan asiansa. *Mumma tota mä oon miettinyt...* Ensimmäiset sanat ovat ansa, jonka hän itselleen virittää. Kun ne on saatu ulos, hänen täytyy antaa loppujenkin tulla. *Sitä vaan, että tarvitseeko sotaa pelätä?*

Hetkeen ei kuulu mitään. Ehkä mumman sydän on alkanut laukata ja valmistelee häntä vastaukseen. *Mitähän mää sulle ny sanoosin. Olihan se kauhiaa.* Muuta mumma ei sano. Hiljaisuuden jälkeen he jatkavat muka kevyttä keskustelua naapurin Ailin sairastamisista ja terveyskeskuksen uudesta somasta lääkäripojasta, *joku semmooon harjotteli tai kanriraattihan se on, kun on lääkäri.*

Ei apuja tai viisautta, vaikka mumma sentään on elänyt sota-aikaa. Hän oli maalaistalon neljäs tytär. Kun hänen pikkusiskonsa syntyi, isä tuli lomille rintamalta. *Onneksi son' tyttö. Ei joutu sotahan.* Isä oli silitellyt pikkuisia varpaita. Se oli ensimmäinen ja viimeinen kerta, kun hän näki kuopuksensa.

Päivä toistaa tuttua kaavaa. Aamupäivällä lyhyet unet ja retki johonkin, keskipäivällä pitkien päiväunien tuomaa omaa aikaa, iltapäivällä Veikko päiväkodista, päivällinen, leikkiä tai muuta puuhaa, iltapala, lapset unille ja yksi jakso jotain sarjaa ennen nukkumaanmenoa. Kesken illan tv-hetken mumma soittaa. *Siitä tämänaamuudesta vielä. Oikeen otimma asiaksi ja juttelimma siitä Ailin kans tänään. Tulimma siihen tuloksehen, notta ei sillä mitään voita, jos sitä ny kauhiana alkaa etupeltoon pelekäämään. Se minkä voi teherä, niin jos jotenkin*

osaasi nähä päivänsä lahjoona. Notta ajattelisi ennemmin niin perin, notta kyllä on hianoa, kun tämänkin sain nähä. Eikä sillälailla mustasukkaasesti, notta ne päivät olisi jotain, mihin on oikeus ja niitä pitää sen tähären saara aivan maharotoon määrä. Kun niin ei sitte koe niin palijon menettävänsä, jos se sitten loppuukin. Vaan kaikki oli alun alkaenkin pelekkää plussaa vaan. Kun minkäs sitä lopulta ihminen voi. Semmosta tulee, kun on tullakseen.

*Niinpä joo, niin joo. Kiitos mumma! Pakollisten sairauskertomuspäivitysten jälkeen Noora sulkee linjan ja jatkaa sarjan katsomista, kunnes tajuaa, ettei ole kymmeneen minuuttiin kuunnellut sanaakaan. *Mä taidan mennä jo nukkumaan. Hyvää yötä rakas.**

Hampaita pestessään hän miettii mumman sanoja. Hän ei tiedä, oliko niistä apua. Ehkä niistä sitten on, jos tosipaikka tulee. Mutta ehkä ei tule. Se on kaikki vielä niin epävarmaa.

Nimimerkki: hulina